

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

1 De præstantia potestatis Ecclesiasticæ in laicam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

Inde autem dictos puto ego a firmitate fidei, nam voces illæ sunt vulgares, nostrates, & maternæ, quibus componitur verbum, Solduritus, soldare, aut solendure, quod est solus durat, vel solus patitur, scilicet cum delecto amico solus tolerat, vt apud Virgilium, 1. *Æneid.*

Durate, & vosmet rebus seruate secundis. Loquitur autem Iulius Cæsar, dum de Solduriis agit, de Aquitania, cuius idioma quoque est, vt Tectosagum in ea appellatione, ex qua declinaui etymon nominis commune. Clientes etiam appellat Cæsar, lib. 7. *comment. bel. Gall.* quos antea Soldurios dixerat, dum ait, *Clientibus Gallorum nefas esse, etiam in extrema fortuna deserere patronos.* Idiplum etiam tribuit Valerius Maximus, lib. 2. *cap. 1.* Celtiberis, vt pote a Gallia translata. Et Tacitus, *de moribus Germanorum*, Germanis. Confirmat hos Soldurios clientes esse, quod Cæsar etiam scribit alibi, dū de funere patronorum ait, *ful. Cas. lib. 6. Commen. bell. q. Funera Gallorum sunt pro cultu magnifica & sumtuosa, omniaque qua vivis cordi fuisse arbitrantur, in ignem inferunt, etiam animalia.* Ac paulo supra hanc memoriam, serui & clientes, quos ab illis esse dilectos constabat, iustis funeribus confectis vna cremabantur. ¶ Vt inde colligamus Solduriorum deuotionem, qua etiam vitam arbitrio patronorum fideique subicerent. Neque mihi placet, vt Soldurios Gallorum eisdem dicam cum soldatis vel solidariis. Nam Soldurii nulla mercede conducti seruebant, & adstant in periculis

cum patronis, vt dixi: at solidarii milites erant stipendiarii. Sic Radenicus, lib. 3. c. 20. innuit in his verbis, vt largitione pecunie milites, qui solidarii vocantur, colligeret. ¶ Sic in supplemento Chronici Sigiberti, Sumfit Henricus rex pecunias de feudo vniuersisq; loricæ: capitales barones secum duxit, solidarios vero milites innumeros. Soldata in vrbibus feudorum, de soldata dixim. in Feud. lib. 6. c. 3. num. 7. est præstatio quædam annua gratuita, quæ a neutra parte transit in heredem: morte enim dantis, vel accipientis interueniente finitur. ¶ Soldata vero dicitur, quia plerumque in soldo, id est in donatione consistit, quandoque in vino & annona, in §. fin. quis dica. dux. Marc. lib. 2. Feud. tit. 10. Solebat enim stipendium militibus olim per annonam distribui per singulos dies, in singulos annos expeditionis tempore: veluti bucellatus panis, quem bis cotum vocamus, duobus diebus, ac panis alius tertio: vno die vnum, alio acetum: vno die lardum, caro verucina piduo, l. 1. & l. iubemus, 10. de erog. milit. anno. lib. 12. C. tit. 38. de anno. in l. forti. nisi, 6. eod. tit. ex comætu publico. Cui annonæ interdum etiam pecuniæ erogatio accedebat. Iubemus, 16. cum suis §. eod. de erog. vestitus, l. 2. 3. 4. de mili. veste, l. 1. 2. C. ii. 4. c. & alia id genus militibus necessaria. Quando annona loco pecuniæ in solutum militibus dabatur, dicebatur stellatura, Volphgangus Læzus, lib. 12. *comment. Reip. Rom. a. c. f.* quia per telleras stellatas, lpecies alias pro annona accipiebant.

DE PERSONIS ECCLESIASTICIS MAIORIS ET MINORIS DIGNITATIS ET OFFICII, LIBER XV.

De præstantia potestatis ecclesiasticæ in laicam. Cap. 1.

- 1 Continuatio libri 15.
- 2 Potestas publica diuisa, & persona eius: in ecclesiasticas & laicas.
- 3 Christianorum duo genera, clericorum & laicorum. Horum alii imperantes, alii subditi.
- 4 Potestatem ecclesiasticam maiorem seculari docetur.
- 5 Anima præstantior, & spiritalia corpore & corporeis.
- 6 Persona ecclesiastica digniores ob mysteria Dei, quæ pertractant.
- 7 Honores ecclesiasticos abrogati a Tyrannis, restitui a Leone & Antonino.
- 8 Sacerdotium prælatum imperio etiam apud Gentiles.
- 9 Imperatores summum pontificatum gesserunt.
- 10 Reges Aegyptiorum ex sacerdotibus.
- 11 Pontificum summorum in reges potestas. Imperium & regna Gallia translata per summos pontifices, eodem.
- 12 Pontifici debent reges, & Cæsares obedire: in autem Deo. Resisterunt episcopi Cæsaribus, Ambrosius Theodosio, Innocentius Archadio, Liberius Constantino, eod.
- 13 Summus pontifex rex seculi a Tertulliano dictus.
- 14 Summi pontifices, & sacerdotes num vtantur gladio materiali.

OTVM hominem simul & vna comprehensione corporis & animæ iam superioribus libris consideramus, & naturales differentias qua potuimus facilliori methodo docuimus ex generatione legitima & illegitima: atque de distinctione, quæ ex potestate priuata, ex naturali quadam causa proficiscitur, breuiter quæ & scita necessaria & vtilia videbantur, exposuimus. Nunc peruenit series tractationis ad eam partem, quæ de potestate publicarum personarum pollicetur notionem. ¶ In qua publicam potestatem in duo summa genera diuidi par est: Nempe in ecclesiasticam & secularem. Homo considerandus est in suis præcipuis partibus, quibus constat, anima & corpore. Sic aliis cura potior est, vel excellentior rerum spiritualium, earumque, quæ ad salutem animæ pertinent, i. ad Cor. 4. sibi, sic nos existimet homo, &c. aliis maior corporis, & rerum, quæ ad politiam & quietem reipubl. & quæ eius sunt administrationis. ¶ Quare & duo genera Christianorum vniuersalia, can. duo sunt 12. q. 3. vnum clericorum est, spiritalibus deditum, & sacris inferuens: aliud laicorum, qui curant secularia. Et in his duobus generibus, alii sunt imperantes, seu præ-

positiualii subditi. Duæ potestates præcipue, duosq; genera subditorum sufficiunt, nec plura legitime esse possunt, D. Luc. 22. c. vnam sanctam, de maio. Sobed. l. 1. Extr. aug. com. ii. 8. quia non sunt alie partes principales in homine, præter animam & corpus, quibus potestates impositæ sunt. Nisi mixta inde constitutas & omnimodam, quæ habet imperium in corpus & animam, quæque soli Deo omnipotenti conuenit, qui posquam occiderit corpus, potest animam in æternam gehënam mittere; secundam mittere: aut nisi temporum quorundam obseruas necessitatē & Dei mandatum, quibus vtraq; potestas in diuisa penes vnum principē certis de causis & cum certis legibus fuit, vt ex narratione sequentium Deo fuaente apparebit. ¶ Potestas ecclesiastica seu spiritalis maior seculari, d. c. vnam sanctam. In celo duo luminaria magna, sed vnum maius Sol, aliud minus, Luna, Gen. 1. In homine quoq; duo luminaria magna, maius ratio, minus sensus. Maior & honestior visus qui melioribus & honestioribus præest, nos autem, de defenso, cin. in aut. col. 2. ¶ Anima præstantior plus quam corpus, & corpus plus quàm vestimentum, id est, plus quam externa bona, D. Matth. 6. Luc. 12. D. August. de catechiz. adis rudib. ca. 1. 2. 3. dist. 1. sancimus, de sacros. eccl. Corpus conditum animæ causa, Arist. lib. 1. de parib. animal. c. 5. & bona externa propter hominem, in pecudum, de vsur. P. §. in pecudum, de vsur. ap. Iustin. Et propter quod vnum quodq; tale, & illud magis. Nobilior anima, & spiritalia omnib. corporalibus, c. 2. de transla. episc. ap. Greg. & fortiora spiritalia illis, c. inter corporalia, eo. 11. Vt & princeps cura Iustiniano primum animas, deinde linguas subditorum fieri eruditas, §. illud vero, in proemio Pand. Proinde qui curam gerit animarum & rerum earum, præstantiori exornabitur potestatis dignitate. Et vt anima præest corpori, imperat & iubet, vt regina in proprio regno. Sic qui imperat animæ & potior erit imperante corpori. Si vincit enim te vincen- tem, & vincam te, l. de accessionib. de diuer. & temp. præscr. Nec dubitauit D. Paulus corpus excommunicari dare in interitum carnis, vt nobilior pars, anima videlicet, salua esset, l. 1. ad Cor. 5. Gratius & pœna habita excommunicatio, quod hominem interiorem animam videlicet, feriat, can. 1. & c. si quis episcopus damnatur, ca. au. di. ii. q. 3. c. corripitur, 2. 4. q. 3. ¶ Dignitas & secundo ecclesiasticarum personarum officium, ob mysteria quæ pertractant, vnde nõ tantum honori earum tribuitur, quantum maiestati Dei, cui iheruatur, Paulus, in l. nõ distinguerimus. 37. §. sacerdotio, de recep. ar. b. l. 4. P. 11. 8. cuius ratione & tot priuilegia, & immunitates etiã ethnici suis sacri- ficulis cõcesserunt. Dion. Hal. l. 2. Antiq. Rom. Iquisquis emeli, de episc. & cler. l. 1. C. ii. 3. ¶ Et Leo & Antoninus CC. irritis tyrannorum decretis, Antistitibus, quos patres pietatis vocat, honores restituerunt,

tuerunt, & priorem locum residendi a re alios in consilio episcoporum & extra, *de decernimus, 15. de episcop. & ler. C. Principes seculi subdit legibus pontificalibus, postissimum in causis fidei, can. duo sunt gladii, 9. dist. D. Ambros. in can. conuentor, 23. q. 8. ex tra an. g. vnam sanctam, de maior. & obed. lib. 1. Dece. tit. 8. 33. Sic omnes etiam qui fidem veram sectantur: non enim loqui de hereticis admittunt, cum ad verum, 9. 6. dist. c. per venerabilem, in si. qui sita. sint legit. c. soluta, de maior. & obed. apud Grego. Et a iunctis sacerdotum prelatum imperio. & reges Israel electi & iuncti a sacerdotibus & prophetis, 1. Reg. 10. c. 5. & 16. & in 2. Reg. c. 2. & 5. & in 3. Regum c. 1. & 19. & Paralip. 2. c. 13. vt nunc etiam, c. 1. & vnde in veteri testamento, & de sacra vnctio lib. 1. Decretal. tit. 15. non contra. Et eadem causa impellente, eia sacra tractantes fuit apud ethnicos precipua reuerentia: ita Druidae Gallorum sacerdotes monarchiam suis legibus Gallorum temperabant seculari, *Jul. Caesar. lib. 8. comment. de bell. Gall. Et sacerdotes Germanorum a cultu veri Dei abhorrentium, in conuentibus suis habebant imperandi, & silentium iudicandi, Cornel. Tacit. de mori. Germ. Apud Romanos Scipio & Figulus, ad Tiberti Gracchi principis summum idolorum cultum, facis & imperum deposuerant, & potestate regia consulari te abdicant, *Valer. Max. lib. 9. c. 1. & 2. Et a fatis, vt de religioe dispensare possent Caesares, summum pontificatum gesserunt aliquando, & inaugurabantur omnibus sacerdotibus, vt omnes religiones & sacerdotia in sua manu haberent, *Dio Cassius, lib. 53. Hist. Sicut apud Assyrios vt refert Berofus, Belochus X. eorum rex a Belomone sumfit, quia cum imperio voluit summum pontificatum Iouis Beli exercere, *10. Berofus, lib. 5. D. flor. Et in Aegyptiorum rex non aliunde quam a sacerdotum collegio delgebatur, *Plato, lib. ciuili, vel de regno. *11. Ethiopia quoque sacerdotes qui in Merue erant suorum deorum cultui dediti, tanta pollebant auctoritate, vt quando illis visum esset, regibus nauarent, vt mortem oppeterent: vsque ad Ergamemem regem Graecis doctrius philosophiaeque deditum, qui Ptolomaei in tempore haec instituit consuetudinem, *Diodor. *12. Sicil. lib. 4. Biblioth. cap. 1. Zacharias summus pontifex ecclesiae Dei regnum Gallicum a Ludouico in Pipinum transtulit, *can. 4. lius, 16. quaest. 5. Et Stephanus summus pontifex imperii a Graecis in Germanos, & Carolum Magnum Pipini filium, c. venerabilem, de electione, lib. 1. Decret. tit. 6. Confirmant & Germani maiori privilegio eligendi potestatem Gregorius V. summus pontifex Saxo. circa annum 995. *Bond. lib. 3. Dica. 2. Platin. in Gregor. 5. Krantziius lib. 4. cap. 15. Et iuber, Diuus Ignatius, *Presbyteri, inquit, ai que omnis clerus, simul cum omni populo, cum multis & principibus, sed & Caspary obedians episcopo, episcopo Christo, *D. Ignatius, epist. 9. Diuum Ambrosium in Theodosium i. Caesarem potestatem hanc exercitum nemo ambigit, qui Imperatori sacris interdixit, & e cancellis ecclesiae remouit, do nec pernitisset de crimine, quod in Thessalia ob leditioem notam, occisum que tribunum suum, septem milia milium occidisset, *Ambros. 5. lib. Epistola. epist. 18. *Rosin. lib. 2. ca. 18. *Ennio. lib. 2. Idipsum & praebuit Innocentium Arcadium Caesarem, c. nos si in com. erant §. 1. 2. q. 7. Restitit & liberius sum. ponit. conuentibus a Caesare indictis contra Athanasium. *Amian. Marcell. lib. 15. & Athanasius. *Terullianus summum Pontificem Max. vocat regem seculi, *Terull. lib. 1. ad vxo. Duo gradus Petro fuerunt, iurisdictionis virtusque symbolum referentes, quos sufficere dixit Deus Dominus noster Iesus Christus: tamen exercitum ei materialis & corporalis prohibuit, & in vaginam retineri ab eo iussit, *D. Math. c. 16. *Neq. voluit ecclesiam suam mortem temporalem inferre, c. in Archiepiscopatu, de raptor. c. sententiam sanguinis ne cler. vel mo. c. c. accidit. *Can. legitur, 2. q. fin. c. nos si in com. petenter, §. ius ita, 1. q. 7. passim. Quamuis in lege antiqua sacerdotes eo verebatur, qui adumbrabat ecclesiam nostram: quemadmodum vltus eo Samuel in Agag rege, 1. Reg. 14. & 15. Elias in prophetas Baal, 3. Reg. 18. & in quir. quagenarios Ochofisi, 4. Reg. 1. Eliseus in pueros irritos, 4. Reg. 2. Ioadas in Aethaliam, 4. Reg. 11. 2. Paral. 22. Eliachim in Holofernem, *Judub 4. & ipse D. Petrus in Ananiam & Saphiram, *Actuum 5.************************

De Episcopis in vniuersum.

C A P. 2.

Lib. I. C.

1 Personarum ecclesiasticarum nomenclatura varia vnde.

- 2 Episcopi nomen sollicitudinis olim sine beneficio temporali, & quid significet, *stem 6.*
- 3 Episcopi ethnici qui. *Cretari, & Forriers Gallis vnde eod.*
- 4 Episcopi rerum venalium obseruatores.
- 5 Episcopi regis oculi, & magistratus gentilium. *Armosta qui magistratus dicti, eod.*
- 6 Episcopi apud nos Christianos qui dicuntur.
- 7 Episcopi in locum praesulum provinciarum. & in locum gentilium sacerdotum.
- 8 Episcoporum gradus inter Christianos & ethnicos, & quomodo successerunt.
- 9 Panepiscopus Deus.
- 10 Patriarcha qui, & patres qui dicti.
- 11 Patriarcha quinque tantum episcopi in orbe, & horum ordo dignitatis.
- 12 Patriarcha Romanus summus Pontifex. *Papa dictus summus Pontifex, eod.*
- 13 Papa episcopi omnes dicti. *Papa quid significat, eod. De Papa nomine Krantzii lapsus.*

Personarum ecclesiasticarum nomenclatura varia, vel a cura commissa, vel ab officio, vel ex his duobus, vel ab ordine, vel a gradu ecclesiastico trahitur. Episcopi nomen, sollicitudinis & cura est, cui & postea beneficium additum fuit. Attendite, inquit Diuus Paulus, vobis & vniuerso gregi, in quo Spiritus sanctus posuit, episcopos regere ecclesiam Dei, quam acquisiuit proprio sanguine, *Actuum, c. 20. ἐπισκοπῆτε, vel ἐπιμενετε* Graecis, speculor est, considero. Cicero huius dictionis exprimit his verbis vim: *Vult Pompeius me esse, quem tota haec Campania & maritima ora, habeant episcopum, ad quem delectus & negotii summa referatur, Cice. lib. 7. episto. ad Atticum.* Erant inter ethnicos episcopi, qui inter milites metatoribus, qui nunc Cretarii aut Farriers, a fouibus dicuntur, praerant. Quod circumeundo dispicerent pro dignitate cuiusque, hospiti commoditatem. In qua significatione videtur Calliodorus, *lib. 4. variar. dam ait, Et primum quidem interrogare militem, quis eum ad metatum duxisset episcoporum.* Erant & episcopi qui venalibus praerant rebus, & inspiciebant, vt recta estimatione singula ventrent, quae in vltim essent quotidianum, misnasque id erat personale, *Archad. in l. fin. s. Irenarcha, de mune. & hono. li. 59. P. tit. 4. quod & antistitibus sacris episcopis iniunctum quidam putant, l. de episc. an. en. C. c. i. de emto. ap. Greg. li. 3. tit. 17. Arrianus tradit apud Indos ἐπισκοπῆτον munus fuisse, videre quid in qua; regione heret, vt cognita ad reges vel magistratus referrent, *Arria. lib. 8. historia. & in reb. Iudicis.* Tales erant apud Peccas magistratus dicti ἐπιθεταῖς ἐπισκοπῆτον, & in Attica qui mittebantur ad iudicium exercendum in ciuitatibus ditionis Atheniensium. Sic enim scribit Aristophanis scholiastes, *in aubis, tradit & Suidas, vide & Augustinum, lib. 19. de ciuita. c. 19. dum interpretatur illum vericulum, ἐπισκοπος ἦν αὐτῶν τῶν κληρῶν λαχόν, & c. i. Comuni omnium suffragio electus episcopus venio huc, c. i. ad v. ad v. inquit, eis tunc huiusmodi ἐπιθεταῖς ἐπισκοπῆτον τὰ παρὰ ἐκείνους περὶ τῶν κληρῶν ἐπιθεταῖς, ἢ οἱ ἴδιοντες ἀγνοῦσθε ἐλεγε, id est, Messias Atheniensibus considerare qua singulis opus erat in ciuitatibus subditis, episcopi & custodes dicebantur, quales Lacedemonii Armostas dixerunt. Inter nos Christianos, qui curam actuum in sacris dispiciendorum, & sollicitudinem disciplinae ecclesiasticae conseruandae & emendandae susceperunt, episcopi quoque dicti sunt, *cleros, 2. dist. eiusque tituli seu sacerdotii quo inaugurantur iuxta concilium Atrium, can. 1. q. 1. Huius generis sunt sacri praesules in ecclesia praesumpti in locum apostolorum subrogati, c. vlt. 68. dist. c. in nouo. 2. dist. c. videres, 12. q. 1. c. a. dominus, 93. dist. Annotauit & Vuolph. Lazius, in Italia & aliis prouincis praetorialis videlicet subiectis praetori Italiae, successe in locum administrantium, & in sedem illorum episcopos sacros, *Vuolphgangus Lazius, lib. 2. Resp. Rom. cap. 2. atque praesulis vocem, quae tribuitur episcopis olim fuisse praesulum propriam, docet que ex Calliodoro, lib. 3. variar. epistol. Theodorici ad Adeodatum. Episcoporum factorum quinque gradus sunt: praecipuis iis praestitit vnus, qui panepiscopus dicitur: alii patriarchae, alii archiepiscopi, alii simpliciter episcopi, alii chorepiscopi, de quibusdam in ca. cleros, §. ordo episcoporum, 2. dist. Quemadmodum & praesule superstitionis seu idololatriae, varii fuerunt praesectorum gradus, & sacerdotum quorum alii pontifices summi, alii pontifices, archiflamines alii, alii flamines. Quibus subrogati sunt sacri antistites, ad expungendam & abolendam****

